

Natura 2000-plan for Danmark

Danmark har udpeget 252 Natura 2000-områder til opfyldelse af EU's naturbeskyttelsesdirektiver¹, der bidrager til at sikre den europæiske biodiversitet. Med miljømålsloven og skovloven² er det besluttet at udarbejde en samlet national planlægning for de udpegede områder for at kunne leve op til forpligtelsen om at sikre gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter på længere sigt³. Denne plan dækker de 246 områder, idet de sidste 6 er udpeget i 2010 og 2011 og vil indgå i næste planperiode, når data mv. for områderne er indsamlet.

De 246 Natura 2000-planer er den hidtil største nationale naturplanlægning. Den dækker ca. 360.000 ha af det danske landareal og ca. 1.300.000 ha dansk søterritorium. Dette svarer til henholdsvis godt 8 % af landarealet og godt 12 % af søterritoriet.

Alle Natura 2000-planer er opbygget ensartet og med følgende afsnit:

- Natura 2000-planens status
- En beskrivelse af det udpegede område
- En gennemgang af de konkrete påvirkninger af/trusler mod områdets naturtyper og arter
- Oversigt over igangværende pleje eller andre tiltag
- En gennemgang af naturtilstand og bevaringsstatus/prognose for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget
- Målsætning for området – juridisk bindende for myndigheder, og dermed retningsgivende ifm udøvelse af den enkelte kommunale eller statslige myndigheds kompetence, jf. f.eks. bekendtgørelse 408 af 1. maj 2007 (habitatbekendtgørelsen)
- Indsatsprogram for planperioden frem til og med 2015 – juridisk bindende for myndigheder
- En række bilag med forudsætninger og dokumentation, herunder en strategisk miljøvurdering.

På lang sigt skal der opnås gunstig bevaringsstatus, således at de naturtyper og arter, som områderne er udpeget for, også vil findes i områderne fremover. Det afspejles i målsætningerne for det enkelte område. Allerede på det korte sigte skal den eksisterende natur sikres, og der skal ske en aktiv forvaltning af områderne. Kravene til forvaltningen vil fremgå af indsatsprogrammet for det enkelte område.

Natura 2000-planerne dokumenterer samtidig overfor EU, at Danmark opfylder EU-naturdirektivernes krav om aktiv forvaltning af de udpegede Natura 2000-områder.

Rullende planlægning

Med miljømålsloven og skovloven sker der en rullende planlægning, hvor Miljøministeriet hvert 6. år – for de fredskovpligtige skovbevoksede arealer dog hvert 12. år - udarbejder nye planer. Det vil sige, at der i 2016 udsendes reviderede Natura 2000-planer for 2. planperiode (2016-2021).

¹ Rådets direktiv 79/409/EF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet) og dele af Rådets direktiv 92/43/EF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet)

² Lovbekendtgørelse nr 1028 af 20. oktober 2008 Bekendtgørelse af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder, og Lovbekendtgørelse nr. 1044 af 20. oktober 2008 Bekendtgørelse af lov om skove.

³ Områderne har i dag status som Sites of Community Interest (SCI), og vil med de vedtagne planer skifte status til Special Areas of Conservation (SAC), hvorefter den aktive forvaltningsforpligtelse træder i kraft, jf. habitatdirektivets artikel 1, I og artikel 6.1.

Der foregår desuden en ensartet indsamling af naturdata startende med det nationale overvågningsprogram, NOVANA, i 2004, hvori indgår en kortlægning af naturtyper og arter. Det nationale overvågningsprogram er revideret i 2011, og det nye program vil levere yderligere data til 2. planperiode.

1. planperiode (2010-2015, dog til 2021 for fredskovpligtig skov)

Indsatsen er baseret på den eksisterende viden og har til formål at standse tilbagegangen for naturen i de udpegede områder. Indsatsen er rettet mod de største udfordringer for dansk natur: Tilgroning, for lidt plads (opsplitning), for lidt vand (udtørring) og for lidt naturpleje (græsning, slet mv). Det betyder, at indsatsen er fastsat ud fra fire centrale sigtelinjer:

1. **Sikring af naturtilstanden** af eksisterende naturarealer og arter i Natura 2000-områderne, hvilket ofte vil kræve en løbende naturplejeindsats.
2. **Sikring af små naturarealer** typisk gennem sammenkædning af eksisterende naturarealer, etablering af spredningskorridorer eller trædesten.
3. **Sikring af naturtyper**, der ikke i dag er sikret en beskyttelse, hvilket typisk gælder for sten- og boblerev på havet samt skovnaturtyperne.
4. Indsats **for truede naturtyper og arter**, hvis status er i fare for at blive væsentligt forringet i 1. planperiode.

Desuden er der med ændring af husdyrgodkendelsesloven i februar 2011 sket en skærpelse af reglerne om ammoniakpåvirkningen af følsom natur.

Planernes målsætninger, som rækker udover 1. planperiode, vil foruden at give retning for den påkrævede indsats også klargøre grundlaget for myndighedernes udøvelse af deres beføjelser efter lovgivningen i øvrigt. Det vil sige typisk i forbindelse med tilladelser eller dispensationer på forskellige lovområder, eller hvor der laves planer eller projekter i Natura2000 områderne i medfør af planloven eller anden lovgivning.

Synergien mellem Natura 2000-planlægningen og vandplanlægningen

Den danske natur er afhængig af rent vand, og størstedelen af det danske landareal afvander til kystnære områder, der samtidig er udpeget til Natura 2000-områder. Der er derfor en synergi mellem den indsats, som er nødvendig for at leve op til forpligtelserne efter Natura 2000-direktiverne og Vandrammedirektivet.

For at undgå overlap i indsatser eller måske direkte modstridende krav til indsatsen er det med miljømålsloven besluttet, at indsatsen for sikring af vandkvaliteten i større søer, vandløb og havområder i 1. planperiode sker gennem vandplanlægningen; mens anden indsats for den vandafhængige natur indgår i Natura 2000-planen. Det gælder f.eks. forstyrrelser af arter, genetablering af den for naturtyperne bedste vandstand, drift omkring småsøer mm.

Den samlede indsats

Miljøministeriet skønner, at den samlede planlagte indsats i planperioden fra 2010-2015, dog fra 2010-2021 for skovbevoksede fredskovpligtige arealer vil omfatte:

- ekstensiv drift på ca 130.000 ha lysåbne naturtyper
- sikring af ca 20.000 ha skovnaturtyper
- forbedring af vandstandsforholdene på 14- 16.000 ha (særligt på højmoser, rigkær og strandenge)
- etablering af ny natur og randzoner ca 4.300 ha, heraf forventet 2500 ha randzoner
- stoppe den negative udvikling for arter som f. eks. eremit, hedepletvinge og terner.
- udvidelse af arealet med truede naturtyper som rigkær, overdrev og højmoser
- sikre rev mod ødelæggelse.

Natura 2000-planlægningen rummer ikke indsats i forhold til de påvirkninger af naturen, som reguleres internationalt. Det gælder f.eks. luftprotokoller til mindskelse af grænseoverskridende luftforurening og marine aftaler vedr. invasive arter og olieforurening (IMO).

Da den statslige plan ikke har fastlagt hverken indsatsens konkrete lokalisering eller valgt forvaltningsmetode, er der ikke foretaget en konsekvensvurdering af de enkelte delplaner efter habitatdirektivets artikel 6.3. De steder, hvor en afvejning af eventuelt modsatrettede naturinteresser er vurderet at være direkte forbundet med og nødvendig for det enkelte områdes forvaltning, er denne foretaget. Behovet for yderligere konsekvensvurderinger vil blive afklaret og i nødvendigt omfang blive gennemført i forbindelse med planlægning af konkrete projekter.

Gennemførelse af planerne

Natura 2000-planen angiver de langsigtede målsætninger for de udpegede Natura 2000-områder og retningslinjer for den nødvendige indsats i 1. planperiode. Gennemførelse af planerne vil ske på følgende måder:

- a. Kommunale handleplaner for privatejede arealer. Kommunerne udarbejder handleplaner for alle tiltag, som i henhold til gældende lovgivning ligger indenfor deres ressort.
- b. Statslige handleplaner udarbejdes af Naturstyrelsen for de fredskovpligtige skovbevoksede arealer.
- c. Statslige myndigheder gennemfører direkte på grundlag af Natura 2000-planen de nødvendige opfølgende tiltag og reguleringer. Det sker på grundlag af gældende lovgivning og efter de procedurer, som er fastlagt i denne.
- d. Offentlige lodsejere justerer deres drifts- og plejeplaner, så de lever op til Natura 2000-planen. Justeringen foregår efter de procedurer, som den enkelte offentlige lodsejer i øvrigt anvender ved udarbejdelse af drifts- og plejeplaner.

Staten følger som myndighed direkte op på Natura 2000-planen. Opfølgningen vedrører særligt to områder. Eventuel regulering af fiskeri (fiskeriloven) og eventuel øget beskyttelse af områderne mod forstyrrelser og jagt (jagt- og vildtforvaltningsloven).

NaturErhvervstyrelsen under Fødevareministeriet har allerede igangsat arbejdet omkring prioritering af indsatsen for 1. planperiode og formulering af konkrete reguleringstiltag på fiskeriområdet. EU-Kommissionen skal godkende eventuelle reguleringer, der måtte berøre andre landes fiskere, da disse tiltag vil være omfattet af den fælles fiskeripolitik. Fødevareministeren nedsatte i foråret 2010 et Dialogforum med repræsentanter fra fiskerierhvervet, NGO'er, relevante myndigheder og forskningsinstitutioner. Dialogforum drøfter og rådgiver om fødevareministeriets arbejde med Natura 2000 og fiskeri.

Naturstyrelsen under Miljøministeriet vil i 2012 drøfte behovet for at få udarbejdet en status for de jagt- og forstyrrelsesfrie kerneområder med Vildtforvaltningsrådet med henblik på at etablere overblik over eventuelle behov for supplerende reguleringer.

Der er i Natura 2000-planlægningen sikret et råderum for de opfølgende myndigheder og offentlige lodsejere til at fokusere og prioritere indsatsen og indgå aftaler med private lodsejere. De offentlige lodsejere kan desuden have behov for at afpasse indsatsen, så den foruden at efterleve direktivforpligtelserne er forenelig med andre formål, der kan være med den eksisterende offentlige arealdrift (f.eks. forsvarrets uddannelsesaktiviteter eller rekreativ udnyttelse af naturarealer).

De mange involverede myndigheder og offentlige lodsejere medfører, at der er behov for en tæt dialog og et samarbejde mellem myndighederne.

Forventet effekt

Vedvarende pleje af de lysåbne naturtyper, sikring af skovnaturtyperne og sikring af bedre vandstandsforhold på de fugtige naturarealer forventes at give et kvalitetsmæssigt løft til de eksisterende naturtyper i sig selv og som levested for hovedparten af de omfattede arter.

Derudover sker der en udvidelse af arealet af flere naturtyper og artslevesteder enten gennem en kvalitetsmæssig opgradering af naturarealer eller gennem udvidelse af naturarealet (ny natur).

Indsatsen vil f.eks. også understøtte muligheden for, at de 2800 ha registrerede rigkær (typisk lavtliggende, fugtige engarealer) vil kunne udvides med op mod 700 ha, at de 2500 ha registrerede aktive højmoser vil kunne udvides med op mod 700 ha, at de 4300 artsrige overdrev (tørre, ofte kuperede og afgræssede naturarealer) vil kunne udvides med op mod 400 ha, og at levesteder for f.eks. den sjældne klokkefrø vil kunne udvides. Det er væsentligt at være opmærksom på, at selvom forbedring af vandstandsforhold, rydning og naturpleje igangsættes i 1. planperiode, vil der for nogle naturtyper og arter kunne gå mange år, før resultaterne viser sig i naturovervågningen, og før det endelige mål er nået.

Kommende Natura 2000-planer

Miljøministeriet forventer til 2. plan i 2016 at kunne fortsætte den indsats, der er gennemført med 1. plan, men også at kunne supplere med yderligere og med nye data for naturtyper og arter, samt udvikling af metoder til sammenfatning af data til brug for planlægningen.

Se nærmere på de enkelte planer og grundlaget for planlægningen

- Planer for de enkelte Natura 2000-områder, lovgrundlag, vejledninger mm findes på http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/Natura2000/Natura_2000_planer/, hvor der også kan findes materiale om planlægningen mm.